

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Фармацевтична компанія «Фармак»
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ МАТЕРІАЛИ

**II Всеукраїнської науково-методичної
конференції,**

(Шостка, 20 квітня 2017 року)

**Суми
Сумський державний університет
2017**

УДК 378.03

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Н.О. Тугай, Д.Р. Закусило

Шосткинський інститут Сумського державного університету

вул. Гагаріна, 1, м. Шостка, 41100

n_tugay@ukr.net

В умовах сьогодення навчання сучасного студентства вимагає значно більше уваги та має певну специфіку, адже за останні десятиріччя воно зазнало кардинальних змін та спричинило невідповідність між існуючою, усталеною системою освіти та сучасними вимогами суспільства до майбутніх кваліфікованих фахівців.

Криза освіти – це криза гуманістичної традиції розглядати людину виключно як мету, а не як засіб. На жаль, маємо констатувати, що фактично головною функцією вищої школи став не розвиток творчої, духовно багатой особистості, а лише підготовка кадрів, тобто освіта зараз зведена до вузького спеціального навчання.

Формування соціалізації студентства здійснюється під впливом різноманітних чинників, проте провідне місце серед них, враховуючи кінцеву мету випустити фахівця високої кваліфікації, посідає власне навчально-виховний процес. Процес професійного становлення кожного студента, набуття ним фахової компетенції проходитиме тим успішніше, чим вищою буде його здібність до глибокого і творчого засвоєння програмного навчального матеріалу. Зрозуміло, інтелектуальні здібності, а отже, і відповідні можливості кожного студента специфічні, але, як показує досвід викладацької роботи, за інших рівних умов більш високих результатів досягають, як правило, ті студенти, а згодом і фахівці, рівень духовної культури яких достатньо високий.

Положення вищої школи ускладнюється ще і тією обставиною, що вона має поєднати несумісне: підготувати професіонала, який працюватиме в умовах жорсткої конкурентної боротьби, і в той же час сформувати особистість, яка володіє світоглядною рефлексією та імунітетом проти бездуховності. У технічних вищих навчальних закладах цей розрив можна подолати через актуалізацію культуро-творчого змісту природничо-технічних дисциплін, тобто через подолання існуючого розриву між технічною та гуманітарною культурою. В даний час досягнення цієї мети можливе за рахунок двох шляхів: перший з них – це гуманізація самих дисциплін, викладання їх з урахуванням історії розвитку науки і техніки, історії відкриттів, боротьби ідей, порівняння світогляду учених, виявлення внутрішнього зв'язку між науками про природу та науками про людину; другий шлях полягає у розробці якісно нових міждисциплінарних курсів типу “Філософія техніки”, “Технічна естетика”, “Інженерна психологія” та ряду інших.

Формування соціалізації студентства тісно пов'язане з такими поняттями як “гуманізація” і “гуманітаризація”. При цьому, метою гуманізації є перетворення студента з пасивного отримувача знань на особистість, на творця. Гуманітарна освіта ґрунтується на ряді принципів, а саме: гармонійний розвиток особистості, що ґрунтується на оптимальному забезпеченні можливості духовного та культурного розвитку кожного студента; посилення зв'язків гуманітарних кафедр з негуманітарними з метою комплексного навчання студентів; зв'язок навчального процесу із набуттям практичного досвіду; академічна та міжнародна мобільність.

Метою гуманітаризації переважно вищої технічної освіти виступає оволодіння студентами гуманітарною культурою. У цьому плані вона є альтернативою характерних для технічної освіти сциєнтизму та технократизму, тому що без залучення майбутнього інженера до гуманітарної культури людства неможливе подолання бездуховності молоді. Адже на думку І.Канта, культура є кінцевою метою природи, бо вона дозволяє

розумній істоті ставити перед собою будь-яку можливу мету [1, с. 386]. Як показують результати соціологічних досліджень, саме нестачу творчих здібностей, необхідних інженеру в його діяльності, він відчуває, перш за все, якщо їх розвитку не приділялась достатня увага у вищому навчальному закладі [2, с. 75].

Якщо пам'ятати, що гуманітаризація є перш за все подоланням розриву між природно-технічною і гуманітарною культурою, то основними її напрямками мають бути: системність організації навчального процесу; читання спецкурсів з історії і теорії культури; надання статусу “програмних” новим предметам: ергономіці, технічній естетиці, інженерній психології, інженерній етиці та ряду інших; підвищена увага до історії науки, техніки та інженерної діяльності; фундаменталізація та екологізація вищої технічної освіти.

Сучасна система вищої освіти орієнтувала і орієнтує, в основному, на отримання професійних знань, на формування компетентного фахівця: у даному випадку до навчання за відсутності зворотного зв'язку. Із урахуванням гуманістичної альтернативи гостро необхідною є ґрунтовна трансформація існуючих навчальних програм вищої школи.

Звернемо увагу ще на один суттєвий момент. Для всієї вітчизняної освіти, особливо вищої технічної, характерним є утвердження адміністративно-нормативної раціональності, що є запереченням руху до самовдосконалення і творчості, зв'язку з культурним та етнічним середовищем. У результаті, вона мало сприяє гармонійній соціалізації особистості.

Отже, потрібна докорінна зміна методологічних засад навчально-виховного процесу: сучасна вища освіта повинна бути поставлена так, щоб від студента вимагалась психологічна готовність до сприйняття і самостійного відбору необхідної для майбутньої професії інформації, оволодіння загальними методами і знаннями, прагнення безперервного навчання і творчого пошуку.

Останнє означає, що існуюча освіта, яка ґрунтується на схемі суб'єктно-об'єктних відносин між викладачем та студентом, повинна бути замінена педагогікою співпраці та співтворчості - синергетичною моделлю навчання, яка характеризується відкритістю освіти та творчим характером; вільним користуванням різними інформаційними системами; особистісною спрямованістю навчального процесу. У цьому випадку формується надзвичайно корисна для гармонійної соціалізації студента установка на духовну свободу, самостійне мислення та власні переконання.

Все це актуалізує необхідність оновлення форм та методів вищої освіти. Повинна відбутися трансформація змісту навчально-виховного процесу в технічному університеті у контексті посилення його культуротворчої спрямованості, актуалізація культуротворчого змісту природничих і технічних дисциплін.

Список літературних джерел

1. Кант И. Сочинения в 6 томах / И. Кант. – М.: Мысль, 1965. – Т. 3. – 600 с.
2. Миштина Ю. Обучение навыкам эффективного профессионального общения в техническом университете // Проблемы инженерно-педагогической освіти: зб. наук. пр. – 2007. – № 17. – С. 73-81.
3. Подольская Е. А. Цели высшего образования: корректировка в ответ на вызовы времени / Е. А. Подольская // Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Харків, (15-16 квітня 2010 р.) / Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. – Харків, 2010. – С. 59-61.